כיתה ו' | תנ"ך | שיעור 3 מתוך 3 | 45 דק' | שמואל ב יב, א-ז; יב, יג

# "אתה האיש": משל כבשת הרש

### 🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יספרו את המשל של נתן הנביא על העשיר והרש.
- התלמידים יסבירו איך המשל גורם לדוד לשפוט את עצמו.
- התלמידים יעריכו את תגובת דוד, "חטאתי לה'", כדוגמה לקבלת אחריות.

### ❓ השאלה הגדולה של היחידה

**מה עושה מלך לטוב?**

בכל שיעור כותבים על הלוח "מעשה טוב" ו"רגע קשה" של דוד, ובסוף היחידה דנים: מה הופך מלך לטוב?

### 🧪 פתיחה

משחק "מה היית פוסק?": המורה מספר סיפור קצר על ילד שלקח לחבר את הכדור היחיד שלו, אף שבבית יש לו עשרה כדורים. התלמידים פוסקים מה צריך לעשות. אחר כך אומרים: היום נראה סיפור כזה בתנ"ך.

### 📖 הסבר למורה

נתן הנביא בא לדוד ומספר על שני אנשים בעיר אחת: לעשיר "צאן ובקר הרבה מאד", ולרש "אין כל, כי אם כבשה אחת קטנה" שגדלה עמו "ותהי לו כבת" (יב, א-ג). כשבא אורח, העשיר חס על צאנו ולוקח את כבשת הרש (יב, ד).

דוד כועס מאוד ופוסק: "בן מות האיש העשה זאת", ואת הכבשה "ישלם ארבעתים" (יב, ה-ו). אז נתן אומר: "אתה האיש" (יב, ז). המשל רומז למעשה של דוד עם בת שבע ואוריה (פרק יא). בכיתה ו' מספיק לומר בעדינות שדוד לקח לעצמו אישה של אדם אחר וגרם למותו, בלי פרטים.

תגובת דוד קצרה: "חטאתי לה'" (יב, יג), ונתן עונה "גם ה' העביר חטאתך, לא תמות". זה מקום לדון בקבלת אחריות. יש מפרשים שראו בתגובה המהירה של דוד את גדולתו; זה פירוש.

**זרמים:** חמ"ד: ספר שמואל ב נלמד בכיתה ו' (לצד ספר דברים). ממלכתי: ספר שמואל נלמד בחטיבת הביניים, ואפשר להשתמש ביחידה כמבוא קצר בכיתה ו' או ז'.

## 📜 הפסוקים (מתוך מכון ממרא)

**שמואל ב יב, א-ז**

**(א)** וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-נָתָן, אֶל-דָּוִד; וַיָּבֹא אֵלָיו, וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁנֵי אֲנָשִׁים הָיוּ בְּעִיר אֶחָת, אֶחָד עָשִׁיר, וְאֶחָד רָאשׁ.

**(ב)** לְעָשִׁיר, הָיָה צֹאן וּבָקָר--הַרְבֵּה מְאֹד.

**(ג)** וְלָרָשׁ אֵין-כֹּל, כִּי אִם-כִּבְשָׂה אַחַת קְטַנָּה אֲשֶׁר קָנָה, וַיְחַיֶּהָ, וַתִּגְדַּל עִמּוֹ וְעִם-בָּנָיו יַחְדָּו; מִפִּתּוֹ תֹאכַל וּמִכֹּסוֹ תִשְׁתֶּה, וּבְחֵיקוֹ תִשְׁכָּב, וַתְּהִי-לוֹ, כְּבַת.

**(ד)** וַיָּבֹא הֵלֶךְ, לְאִישׁ הֶעָשִׁיר, וַיַּחְמֹל לָקַחַת מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ, לַעֲשׂוֹת לָאֹרַח הַבָּא-לוֹ; וַיִּקַּח, אֶת-כִּבְשַׂת הָאִישׁ הָרָאשׁ, וַיַּעֲשֶׂהָ, לָאִישׁ הַבָּא אֵלָיו.

**(ה)** וַיִּחַר-אַף דָּוִד בָּאִישׁ, מְאֹד; וַיֹּאמֶר, אֶל-נָתָן, חַי-יְהוָה, כִּי בֶן-מָוֶת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹּאת.

**(ו)** וְאֶת-הַכִּבְשָׂה, יְשַׁלֵּם אַרְבַּעְתָּיִם: עֵקֶב, אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וְעַל, אֲשֶׁר לֹא-חָמָל.

**(ז)** וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל-דָּוִד, אַתָּה הָאִישׁ; כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אָנֹכִי מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל, וְאָנֹכִי הִצַּלְתִּיךָ, מִיַּד שָׁאוּל.

**שמואל ב יב, יג**

**(יג)** וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-נָתָן, חָטָאתִי לַיהוָה; וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל-דָּוִד, גַּם-יְהוָה הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ--לֹא תָמוּת.

## ⚖️ כתוב / מפרשים

בטור הימני מה שכתוב בפסוק במפורש. בטור השמאלי פירוש אפשרי, ובו כתוב של מי הפירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

| 📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש) | 🔍 מפרשים (פירוש אפשרי, ושל מי) |
|---|---|
| **(יב, ג)** „ותהי לו כבת“ | *פירוש אפשרי:* הכבשה היא לא רכוש בעיני הרש, אלא בת משפחה. לכן המעשה של העשיר אכזרי כל כך. |
| **(יב, ו)** „ועל אשר לא חמל“ | דוד מדגיש לא רק את הגניבה אלא את חוסר הרחמים. |
| **(יב, ז)** „אתה האיש“ | *פירוש אפשרי:* המשל גורם לדוד לשפוט קודם את "האחר", ורק אז לגלות שהוא שפט את עצמו. |

## 👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

**חומרים:** תנ"ך או דף פסוקים, דף העבודה

1. פתיחה: "מה היית פוסק?" (6 דקות)
2. קריאה של יב, א-ד (המשל) (8 דקות)
3. קריאה של יב, ה-ז: הפסק של דוד ו"אתה האיש" (8 דקות)
4. דף העבודה: מפת המשל (מי מייצג את מי) (13 דקות)
5. דיון על "חטאתי לה'" וסיכום היחידה (10 דקות)

## 💬 שאלות לדיון

**הבנה (מה כתוב?)**

1. מה היה לעשיר ומה היה לרש?
2. מה פסק דוד על העשיר?

**פרשנות (מה זה אומר?)**

1. למה נתן מספר משל ולא אומר לדוד ישר מה הוא עשה?
2. מה מלמדת התגובה "חטאתי לה'"?

**הערכה (מה דעתי?)**

1. מה קשה יותר: להודות בטעות או לשפוט אחרים? נמקו.

## 🏁 סיכום השיעור

חוזרים לשאלה הגדולה "מה עושה מלך לטוב?" ומשלימים את הלוח: "רגע קשה: חטא (פרק יא)" ו"מעשה טוב: מודה ולוקח אחריות (יב, יג)". כל תלמיד כותב תשובה של שלוש שורות.

## 🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. הסבירו במשפט אחד את המשל של נתן.
2. מה למדתם מהתגובה של דוד?

## 💡 הערות למורה

הרקע של פרק יא רגיש. מתאר אותו בכלליות. המילה "ראש" בפסוקים פירושה "רש", עני (כך כתוב בפסוק א ובפסוק ד); כדאי להסביר את הכתיב.

## 📝 בדף העבודה

מפת המשל (מי מייצג את מי), שאלות הבנה, ציטוט, ★ שאלת אתגר על משלים. מחוון מלא בעמוד השני.

## מקורות

- שמואל ב פרק יב (מכון ממרא)

# מחוון: משל כבשת הרש

1. 1. לעשיר צאן ובקר הרבה מאד; לרש רק כבשה אחת קטנה. 2. חס על הצאן שלו, לקח את כבשת הרש והכין אותה לאורח.
2. העשיר = דוד · הרש = אוריה · הכבשה = בת שבע, אשת אוריה. (לפי פרק יא; לתאר בעדינות.)
3. ב. "ארבעתים", פי ארבעה
4. דוד: "חטאתי לה'". נתן: "גם ה' העביר חטאתך, לא תמות".
5. תשובה פתוחה. כיוון: במשל השומע שופט בלי להתגונן, כי הוא לא יודע שמדובר בו. לקבל כל הסבר עם דוגמה.